

KİTAP İNCELEME / BOOK REVIEW

Improving schools through teacher leadership [Öğretmen liderliği ile okulları geliştirmek] by Alma Harris & Daniel Muijs, Berkshire, Open University Press, 2005, x+161, ISBN 0335 20882 7, £ 19.99

Kadir Beycioğlu

Liderlik ve okul liderliği kavramları, eğitim yönetimi alanında çalışan araştırmacıların yürüttüğü çalışmalarda önemli bir yer tutmaktadır. Günümüz okullarında lider ya da liderlik konusu üzerinde konuşulmaya başlandığında, bu tartışmaların odağında çoğunlukla müdürler yer almaktadır.

Liderlik, genellikle müdürlerle birlikte düşünülme; okulun değişmesi ve gelişmesinde müdürlerin yetenekleri ve yeterlikleri önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Öte yanda, son yıllarda okul yönetimine ilişkin egemen algılara yönelik farklı bakış açıları oluşmakta ve müdürlerin günden güne karmaşıklaşmakta olan okul ve toplumsal çevre içinde, tek başlarına tüm yönetim/liderlik sorumluluklarını üstlenmelerinin güç olduğu öne sürülmektedir. Okulda liderliğin yeniden gözden geçirilip yapılandırılarak, dağıtılması ve bir takım davranışına dönüştürülmesi önerilmektedir. Okul toplumu, denetmenler, yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, aileler, diğer okul personeli ve ilgililerden oluşan; işbirliği içinde çalışılan ve birlikte öğrenilen mesleki bir ortaklık alanı olarak algılanmaktadır. Liderliğin tüm bu üyelerin sergileyebileceği, yönetimi de içinde barındıran bir davranışa dönüşmesi gerekliliği çeşitli araştırmalarda vurgulanmakta ve “yarının dünyasında ne tür eğitim liderliğine ihtiyaç duyulacağına” ilişkin tartışmalarla birlikte ilerlemektedir. Bu yüzden daha çok batı eğitim sistemlerinde çalışmalarını sürdüren eğitim liderliği araştırmacıları, çalışmalarında öğretmen liderliği, paylaşılan liderlik gibi daha derinlemesine ve daha ince ayrıntılara inen bakış açılarını liderlik araştırmalarına yansıtmaktadırlar.

Warwick Üniversitesi'nden Alma Harris ve Newcastle Üniversitesi'nden Daniel Muijs tarafından yazılan ve Open University Press/The Mc Graw Hill Companies tarafından 2005 yılında yayınlanan *Öğretmen Liderliği ile Okulları Geliştirmek (Improving Schools Through Teacher Leadership)* başlıklı bu kitap, araştırmalara dayalı olarak

öğretmenlerin liderliğini ele alarak okul liderliği kavramına, farklı bir açıdan katkı sağlayabilmeyi amaçlamaktadır.

Kitabın ana teması, okullarında liderlik davranışlarının, kuramsal temelleri dönüşümcü liderlik ve yapısalcılıkla bağdaştırılan öğretmen liderliği ile sınımlanabileceği fikrine dayanmaktadır. Okulda yenileşme ve gelişim girişimlerinin sadece yapısal değişiklikler değil, aynı zamanda okul kültüründe yapılacak değişikliklerle başarıya ulaşabileceği fikri öne çıkarılmaktadır. Bunun da mesleki gelişim ve işbirliğine dayalı okul toplumu yaratmakla mümkün olabileceği belirtilmektedir. Bu yolla sınıf ve okul gelişiminde öğretmenin, anahtar liderlik rolleri sergileyeceği savunulmaktadır. Yazarların bütün bu öngörülerini çeşitli araştırmalarından elde ettikleri bulgulara dayandırarak ortaya koymaya çalışmaları, çalışmaya ayrı bir değer katmaktadır.

Kitap, dört bölümden oluşmaktadır. Kavramsal çerçeveyi içeren **Öğretmen Liderliği: Kuramsal Çerçeve** (Teacher Leadership: Theoretical Background) başlıklı birinci bölümde, öğretmen liderliği, paylaşılan liderlik (distributed leadership) kavramı, öğretmen liderliği uygulamaları ve paylaşılan liderlik kavramlaştırmaları özellikle ön plana çıkarılarak incelenmekte ve bir lider olarak öğretmenin sorumlulukları ve rolleri açıklanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca, öğretmen liderliğinin okul gelişimine etkilerini destekleyen alan yazın kaynakları da ön plana çıkarılmaktadır. Bu bölümün alt başlıkları şunlardır: 1. *Öğretmen Liderliği*, 2. *Paylaşılan Liderlik*, 3. *Öğretmen Liderliği ve Okul Gelişimi*.

Öğretmen Liderliğini Geliştirme (Enhancing Teacher Leadership) başlıklı ikinci bölümde, okullarda öğretmen liderliğinin nasıl oluşturulup yaşatılabileceği; destekleyici ve paylaşılan liderliğin öğrenen topluluklar oluşturulmasında ve sürdürülebilmesindeki önemiyle bu girişimlerde müdürün sorumlulukları ele alınmaktadır. İkinci bölümün alt başlıkları ise şunlardır: 4. *Öğrenen Topluluklar Kurmak*, 5. *Anlamlı Mesleki Gelişim*, 6. *Öğretmen Liderliği Yaratmak ve Desteklemek*

Özellikle, öğretmen liderliği ve okul/öğretmen etkililiği ve gelişimi örneklerini ortaya koyan son dönem araştırmaları okurlara aktaran üçüncü bölüm ise **Son Dönem Çalışmalar** (Recent Studies and Evidence) başlığını taşıyor.

Son bölüm ise, **Öğretmen Liderliğin İçin Gelecekteki Yönelimler** (Future Directions for Teacher Leadership) başlığı altında, öğretmen liderliği kavramını destekleyici bulgular ışığında gelecek için yeni yönelimleri ortaya koymakta ve okulların öğretmen liderliği ile nasıl ilerleyebileceğini incelemektedir.

Okullarda liderlik davranışlarının paylaşılarak daha etkili ve okulların gelişimine daha katkı sağlayıcı olabileceği varsayımı ve destekleyici araştırma sonuçlarından hareketle hazırlanan bu kitabın yazarları, diğer çalışmalarında da olduğu gibi öğretmen liderliği kavramını desteklemektedirler.

Türkiye’de sık sık tartışılan, eğitimde yeniden yapılanma süreçlerinde, yenileşme girişimlerinin etkili olarak gerçekleşebilmesi, uygulayıcılar olarak öğretmenlerin bu süreçlere katılmasına ve öğretmenler için yeni davranış standartları oluşturulmasına bağlıdır. Öğretmenlerin liderlik davranışlarının desteklenmesi önemli görülmektedir. Öğretmenlerin karşılaştıkları liderlik davranışlarıyla ilgili sorunların ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin belirlenmesi, öğretmen liderliğinin geliştirilmesi açısından önemlidir.

Bu alandaki çalışmaların sınırlı oluşu ve doğrudan bu konuya ilişkin olarak çok geniş kapsamlı yeteri kadar kaynağın Türkiye’de bulunmaması, kavramı temel felsefesi ve kapsamıyla inceleyen, örneklerle uygulamacılara ve politikacılara kolaylıklar sunan bu kitabı, hem araştırmacıların hem de eğitim sisteminin merkez örgütünün yürüteceği olası okul gelişimi ve öğretmen liderliği çalışmalarında, katkı sağlayıcı bir kaynağa dönüştürmektedir.